

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

Letnik IX.

Celovec, petek, 22. oktober 1954

Štev. 42 (652)

Socialistične sile v Avstriji napredujejo

Deželnozborske volitve na Dunaju in v treh zveznih deželah so prinesle uspeh SPÖ in razpolovile VdU

Na Dunaju, Nižjem Avstrijskem, Solnograškem in Predarlškem so bile minulo nedeljo volitve v deželne zbornice, na Solnograškem pa tudi občinske volitve. Skupno število vseh volilnih upravičencev v teh zveznih deželah odnosno v avstrijski prestolnici presega polovico vseh avstrijskih volilnih upravičencev in so zato nedeljske volitve brez dvoma predstavljale v neki meri tudi vseavstrijsko zrcalo politične situacije, ki izkazuje nadaljnje napredovanje socialističnih sil, nekakšno ustaljenost pri ÖVP in pri malopomembni kominformistični Ljudski opoziciji, predvsem pa hud poraz skrajne reakcije s tem, da je bil potomec avstrijskega nacizma VdU več kakor razpolovljen.

Oglejmo si nekoliko števil iz rezultata nedeljskih volitev: V Predarlški, ki jo imenujejo »črni kot Avstrije«, je bil socialistični uspeh največji. Tu so socialisti pridobili k prejšnjim 4 še 3 deželnozborske mandate, ÖVP je obdržala svojih 16, VdU pa je zgubil polovico svojih prejšnjih 6 mandatov in bo imel sedaj samo 3. S tem je VdU moral oddati socialistom tudi pravico na svojega predarlškega poslance v Zveznem svetu.

Tudi na Solnograškem prednjači socialistični uspeh pred ÖVP-jevskim bolj optičnim uspehom (ker je bilo zvišano število deželnih poslancev), medtem ko se je moral odpovedati VdU tudi tu, kjer je pravzaprav doma, nad 30.000 glasovom in enem mandatu v deželnem zboru. Ob zvišanju poslanskih mest v solnograškem deželnem zboru od prej 26 na sedaj 32 bodo odslej mandati razdeljeni takole: socialisti 13 (+ 4), ÖVP 15 (+ 3), VdU 4 (- 1). Kominformovci kot prej ne bodo imeli nobenega poslance, zgubili pa so skoraj tretjino svojih prejšnjih volivcev.

Na Nižjem Avstrijskem, kjer je ÖVP še vedno najmočnejša, se je le-ta morala odreči enemu deželnozborskemu mandatu v korist socialistom, kominformovci so obdržali svojo pozicijo, VdU pa, ki že prej ni imel mesta v deželnem zboru je tudi tu zgubil nad polovico svojih prejšnjih glasov. Odslej bodo imeli socialisti 23 poslanskih mest (prej 22), ÖVP 30 (prej 31) in LO 3 (prej 3).

Nič manj pomemben kot predarlški, je bil tudi dunajski uspeh socialistov. Uspeli so povečati delež svojih glasov od 50.15% pri državnozborskih volitvah leta 1953 na 52.66 odstotkov in število svojih mandatov v bodočem občinskem svetu (ki ima na Dunaju funkcije deželnega zbora) za 7, to je od doslej 52 na 59. S tem so prav tako kot v Predarlški dobili pravico na enega poslance v Zveznem svetu več, ki ga tu izgubijo kominformovci; v dunajskem občinskem svetu pa so okrepili svojo absolutno večino in je bila — kakor pravi podkancler Schörf — potrjena teza o »rdečem Dunaju«.

Avstrijski socialistični tisk je poleg števil o izidu volitev v posameznih zveznih deželah in na Dunaju objavil tudi skupno bilanco nedeljskih volitev, ki daje naslednjo sliko: socialisti 1.013.578 glasov (46.02%), ÖVP 934.478 glasov (42.43%), Ljudska opozicija 145.180 glasov (6.59%) in VdU 109.087 glasov (4.96%). Tako je precej jasno zavrnil izraženo upanje zveznega kanclerja Raaba, češ da je socialistični pohod ustavljen in da je konec njihovih sanj o SPÖ kot najmočnejši stranki v Avstriji. Tudi tokrat se je izkazalo, da so socialisti močnejši od Raabove ÖVP.

Za vsestransko sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo

Maršal Tito je odgovarjal na vprašanja dopisnika italijanske poročevalne službe „ANSA“

Koncem minulega tedna je predsednik FLR Jugoslavije, maršal Josip Broz Tito dovolil intervju italijanskemu novinarju, zastopniku agencije »ANSA«, in mu dajal odgovore na stavljena vprašanja v zvezi z jugoslovansko-italijanskimi odnosi po rešitvi tržaškega vprašanja in glede na jugoslovansko stališče do nekaterih svetovnih vprašanj.

V poteku razgovora z dopisnikom »ANSA« je maršal Tito med drugim dejal, da odpira rešitev tržaškega vprašanja vse možnosti za sodelovanje med Jugoslavijo in Italijo. Potrebna pa sta potrpljenje in vztrajnost pri iskanju načina in možnosti za sodelovanje in ustvaritev za to potrebnega razpoloženja znotraj obeh držav. Sodelovati je treba na vseh pod-

ročjih. Ni mogoče reči, da se da sodelovati v gospodarskem pogledu, ne pa v kulturnem ali da bi bilo sodelovanje možno na kulturnem področju, ne pa na političnem. Maršal Tito je poudaril, da glede jugoslovanske politike dobrih odnosov in sodelovanja ni nobene razlike med Italijo in drugimi državami.

S sporazumom za rešitev tržaškega vprašanja sta Jugoslavija in Italija doprinesli velik delež za utrditev miru na svetu. Za čim plodnejše in lažje spoznavanje obeh narodov med seboj, pravi maršal Tito, bodo potrebni medsebojni obiski kulturnih delavcev, umetnikov, pa tudi političnih osebnosti in to celo na najvišjem nivoju. S tem ni nujno treba hiteti, marveč se to vprašanje postavlja v perspektivi.

V zvezi z drugimi političnimi vprašanji je maršal Tito izjavil, da gre vsa jugoslovanska zunanja politika za tem, da Jugoslavija čim več doprinese k varnosti in utrditvi miru v tem delu Evrope, da sodeluje z vsemi na ekonomskem, političnem in kulturnem področju. Zunanje-politično sodelovanje z Zapadom pa ne pomeni zanikanja vzhodnih držav, ker bi bilo napačno in ne v prid miru, če bi zavračali konstruktivne predloge za sodelovanje na enakopravni podlagi, ki prihajajo z Vzhoda.

Čeprav je modificirani bruseljski pakt nekoliko boljši od prejšnjih načrtov, vseeno ni popolnoma uspešen. Jugoslavija k temu paktu ne more pristopiti, ker ne ustreza njenim željam glede evropske integracije. Francija in Nemčija sta dve ključni državi v Evropi in če se ne bosta popolnoma sporazumeli, ne bo konstruktivnega sodelovanja v Evropi.

Čeprav je modificirani bruseljski pakt nekoliko boljši od prejšnjih načrtov, vseeno ni popolnoma uspešen. Jugoslavija k temu paktu ne more pristopiti, ker ne ustreza njenim željam glede evropske integracije. Francija in Nemčija sta dve ključni državi v Evropi in če se ne bosta popolnoma sporazumeli, ne bo konstruktivnega sodelovanja v Evropi.

Čeprav je modificirani bruseljski pakt nekoliko boljši od prejšnjih načrtov, vseeno ni popolnoma uspešen. Jugoslavija k temu paktu ne more pristopiti, ker ne ustreza njenim željam glede evropske integracije. Francija in Nemčija sta dve ključni državi v Evropi in če se ne bosta popolnoma sporazumeli, ne bo konstruktivnega sodelovanja v Evropi.

Čeprav je modificirani bruseljski pakt nekoliko boljši od prejšnjih načrtov, vseeno ni popolnoma uspešen. Jugoslavija k temu paktu ne more pristopiti, ker ne ustreza njenim željam glede evropske integracije. Francija in Nemčija sta dve ključni državi v Evropi in če se ne bosta popolnoma sporazumeli, ne bo konstruktivnega sodelovanja v Evropi.

Avstrija soudeležena pri ureditvi tržaškega pristanišča

Na podlagi posebnega določila v sporazumu o Trstu bo Italija skupno z Jugoslavijo uredila svobodno luko v Trstu in je pričakovati, da bodo k tozadevnim pogajanjem pritegnili tudi ostale države, ki so zainteresirane na taki ureditvi tržaškega pristanišča. Po poročilih iz Beograda bo pri ureditvi svobodne tržaške luke soudeležena tudi Avstrija.

Na pragu volitev v delavsko zbornico

V vsej Avstriji bodo pojutrišnjem in v ponedeljek volitve v delavske zbornice. Delavci in nameščenci bodo spet imeli priložnost, da za prihodnjih pet let izvolijo svoje zastopnike v ustanove, ki si jih je avstrijsko delavsko gibanje priborilo po dolgoletni vztrajni in požrtvovalni borbi in s katerih pomočjo mu je v teku 24 let njihovega obstoja uspelo uresničiti in zakonito zasidrati mnoge zahteve socialno-političnega, gospodarskega in kulturnega značaja.

Dandanes imajo delavske zbornice že zelo razširjeno področje udejstvovanja in so postale pomemben faktor v družbenem in državnem življenju. Kot javnopravne ustanove imajo razen mnogovrstnih drugih funkcij tudi že vplivno besedo pri uveljavljanju zakonodaje na socialnem in gospodarskem področju, ki prizadeva interese delavcev in nameščencev. Še večje naloge pa jih čakajo v bodočnosti, ko bo družbeni razvoj vse močnejše terjal, da dobe delovni ljudje tudi pravico dejanskega soodločanja v upravljanju gospodarstva.

Privatnokapitalistični krogi se pomembnosti volitev v delavske zbornice dobro zavedajo in ne štedijo s propagandnimi sredstvi in poskusi, da bi s parolami o potrebi depolitizacije delavskih zbornic in z drugimi takimi gesli desorientirali vrste delavcev in nameščencev. Zato je še bolj važno in potrebno, da se sleherni delavec in nameščenec zaveda, da ima razen v sindikatu in svoji politični organizaciji tudi v delavski zbornici eno izmed svojih učinkovitih političnih orožij za obrambo in nadaljnjo izgraditev svojih pravic.

Na Koroškem, kjer bo po novem zakonu izvoljenih v delavsko zbornico 70 predstavnikov namesto dosedanjih 83, bo šlo na volitve več frakcij. Pod svojim imenom nastopata pri tokratnih volitvah samo socialistična frakcija, ki je imela do sedaj v zbornici 53 zastopnikov, in pa ÖVP-jevska frakcija, ki je imela doslej 8 mandatov. Pešička kominformistov, ki je imela doslej štiri zastopnike v zbornici, se skriva pod firmo sindikalne enotnosti, čeprav se verjetno zaveda, da je tudi to ne bo rešilo nadaljnje nepomembnosti v delavskem gibanju. VdU, ki je imel do sedaj v zbornici 18 sedežev, a je doživel pravkar pri nedeljskih deželnozborskih volitvah že v drugič hud poraz, nastopa pod krinko neodvisne in nestranske liste, slično ime pa si je nadela še ena frakcija, ki nastopa kot nestranske lista, čeprav svojega porekla ne more prikriti ob dejstvu, da ima pri Kleine Zeitung in Salzburger Nachrichten svoje protektorje.

Sovinistična in obrekovalna gonja nekaterih klerikalnih in nacionalističnih listov proti enakopravnosti našega ljudstva in proti demokratičnim avstrijskim krogom, ki se zavzemajo za narodnostni mir v deželi in za dobre odnose s sosedi, je bila nedvomno preračunana tudi kot poskus reakcije, da bi v času volitev škodovala demokratičnemu napredku na Koroškem in v Avstriji. Zato so to gonjo zanesli tudi v oddaljene avstrijske pokrajine, kjer so se pripravljali na deželnozborske volitve. Toda rezultati teh volitev so znova pokazali, da se demokratično gibanje v Avstriji nadalje krepi in da porasta socialističnih sil tudi najnesramnejša gonja in obrekovalna kampanja ne more preprečiti. Zato je utemeljeno pričakovanje, da bodo tudi koroški delavci in nameščenci brez razlike jezika in narodnosti znali tudi ob volitvah v delavsko zbornico trezno presoditi namene svojih razrednih nasprotnikov in da bodo uspeli v interesu naprednega razvoja in s tem v svojo lastno korist očuvati in utrditi zlasti še v svoji lastni razredni ustanovi demokratične in socialistične pozicije.

Razmejitev pri Trstu zaključena

V ponedeljek je zaključila svoje delo razmejitvena komisija, sestavljena iz zastopnikov Jugoslavije in angloameriške vojaške uprave, ki je na podlagi sporazuma o Svobodnem tržaškem ozemlju določila novo mejo med jugoslovansko in italijansko cono ter postavila mejnike.

Spremembe v angleški vladi

Da se v Angliji pogosto govori o morebitnem odstopu ministrskega predsednika Winstona Churchilla, ni nič več novega, saj je bilo o tozadevnih ugibanjih pisanega že precej. Tudi koncem preteklega tedna je bil položaj tak, da so za zadnji ponedeljek splošno napovedovali pomembne odločitve v tej zvezi. Mnenja so se delila le še v toliko, da bo Churchill na ponedeljkovi seji ali sporočil termin svojega odstopa ali pa sporočil spremembe v svoji vladi.

Odločil se je za zadnjo možnost in s tem pokazal, da hoče še naprej ostati na čelu angleške vlade, v kateri je izvedel nekaj sprememb, ki pa bistveno ne bodo vplivale na nadaljnji razvoj. Imenoval odnosno preimenoval je 12 vladnih članov, medtem ko so bili iz »nove« vlade izključeni le trije dosedanja ministri, med njimi dosedanja obrambni minister lord Alexander.

S Churchillovo odločitvijo pa vsaj zaenkrat padejo v vodo tudi pričakovanja tistih krogov, ki so bili mnenja, da bi bil zdaj najbolj ugoden trenutek za prenos oblasti na sedanjega zunanjega ministra Edena, kateri bi si v enem letu vladanja do prihodnjih volitev (verjetno leta 1955) lahko nabral potrebne izkušnje v vladnih poslih. Izgleda, da je Churchill odločen,

Sir Winston Churchill

kljub težavam, ki mu jih dela visoka starost, še naprej vztrajati na odgovornem mestu predsednika vlade, pa čeprav mu njegovi lastni politični tovariši že dovolj dolgo prišepetavajo, naj bi prepustil državno krmilo mlajšemu nasledniku. Ni izključeno, da ga v tem vodi ravno njegova stara zamisel, naj bi prišlo do konference velikih držav odnosno njihovih predsednikov, kjer bi se na najvišji ravni pogovarjali o svetovnih vprašanjih.

V gosteh pri „Slovenskem Jadranu“

En dan svojega letošnjega dopusta, ki sem ga v prvih jesenskih dneh preživljal ob lepi slovenski obali Jadrana, sem izkoristil tudi za to, da sem obiskal tovariše v uredništvu »Slovenskega Jadrana«. Že poleti je uredništvo našega lista prejelo njihovo povabilo, naj pridemo za nekaj dni k njim v goste, da spoznamo življenje, ljudi ter gospodarski, kulturni in politični razvoj v — tedaj še — coni »B« Svobodnega tržaškega ozemlja, ki pa je

Gradnja nove ceste pod vasjo Rižana

medtem po sporazumu o rešitvi tržaškega vprašanja že postala sestavni del Jugoslavije.

»Slovenski Jadran« je danes glasilo osvobojenega Slovenskega Primorja. Kakor naš Slovenski vestnik izhaja enkrat tedensko, urejujejo in tiskajo pa ga v Kopru. Zelo pristrčno so me sprejeli, ko sem se oglasil v uredništvu. Našel sem tam tudi dva stara znanca, nekdanja sodelavca našega lista v tiskarni, ko je le-ta v prvih letih še izhajal na Dunaju. Odgovorni urednik »Slovenskega Jadrana«, tov. Milko Štolfa me je povabil na malo krožno potovanje po koperskem okraju. Povabilu sem se rad odzval, priskrbeli so avto in v družbi tovariša-novinarja, ki mi je razkazoval zanimivosti in razlagal vse, kar smo videli, je enodnevni izlet le prehitro bil v kraju.

Na tem kratkem potovanju sem lahko spoznal zlasti to, da so se določila tržaškemu sporazumu priključene posebnega statuta (ki smo ga objavili v naši zadnji številki) v teh krajih že vseskozi izvajala kot sama po sebi umevna pravica tu preostalega prebivalstva italijanske narodnosti. Imel sem na primer priložnost, razgovarjati se z učiteljicami osnovne šole v Strunjanu, med katerimi je bila ena domačinka-Italijanka. Povedale so mi, da bi si sploh predstavljati ne mogle, da bi morale poučevati na šoli z italijanskim učnim jezikom slovenske učne moči, ki pač znajo tudi nekoliko italijanski. Tu enostavno drugače biti ne more kakor da imajo italijanski otroci tudi svoje italijanske učitelje, katerih službeno razmerje je urejeno točno tako kakor pri slovenskem učnem osebju.

V devetih letih jugoslovanske vojaške uprave je na področju šolstva bilo ogromno narejenega. O tem pričajo številne nove zgradbe, ki so vprašanje pomanjkanja šolskih prostorov tako za slovenske kot za italijanske šole že znatno omilile. Ogle-

Značilna slička iz istrske pokrajine

dali smo si na naši poti dve novi šoli v Šmarjah in v Dekanih pri Kopru. Pa ne le šole, tudi stanovanjske zgradbe rastejo iz tal kot gobe. Vas Šmarje, ki so jo italijanski fašisti med vojno popolnoma uničili, spet stoji obnovljena in lepša kakor prej. Tako bi lahko našteval še in še.

Kar pa na obiskovalca koperskega okraja napravi nedvomno največji vtis, je viden gospodarski razmah, ki je zajel vse to ozemlje že pred njegovo nedavno priključitvijo k Jugoslaviji. Ob izdatni pomoči matične države si je cona »B« ustvarila pod jugoslovansko vojaško upravo trdne gospodarske temelje, na katerih bo sedaj v sklopu Jugoslavije lahko uspešno gradila naprej.

Za pospešitev tujskega prometa, ki predstavlja bistven sektor gospodarstva ob slovenski obali Jadrana, so zgradili in še gradijo nove moderne ceste, sposobne za najmočnejšo prometno obremenitev. Med drugimi gospodarskimi panogami pa so kletarstvo in ribištvo ter ribiška industrija najvažnejše. Veliko kletarsko podjetje »Vino Koper« po svojih proizvodih ni le znano v Jugoslaviji, marveč si je znalo ustvariti dober glas tudi v inozemstvu. Njegova moderno urejena klet ima kapaciteto 300 vagonov vina in tako lahko zagotavlja kmetom-vinogradnikom v vsej okolici odkup njihovih pridelkov ter s tem gotovi zaslužek.

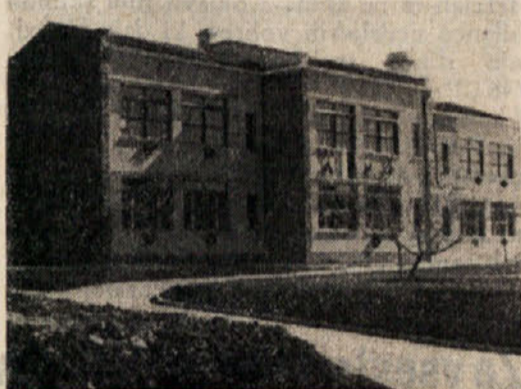
V Piranu že od leta 1947 uspešno dela Pomorska akademija in se krepko razvijata lani ustanovljeni podjetji »Ribič« ter »Slovenija linija«. O teh ustanovah, katerih cilj je dvigniti slovensko pomorstvo in ribištvo, je naš list že nedavno prinesel obširnejše poročilo, tokrat pa sem imel priložnost pogovarjati se z direktorjem Pomorske akademije v Piranu tov. Kavškom samim, ki mi je, poln zdravega optimizma za bodočnost, razlagal veliki pomen in cilje teh mladih, gospodarsko pomembnih ustanov.

Tovarna »Arrigoni« za raznovrstne konzerve v Izoli, ki sem si jo tudi lahko

ogledal v obratu, dela z malone polno zmogljivostjo. Njen ponos je nov velik stroj, ki proizvaja specialni paradižnikov koncentrat, je pa primeren tudi za proizvodnjo marmelade itd. Trenutno »požira« — da si lahko predstavljamo njegovo zmogljivost — približno 1800 kg surovih paradižnikov na uro, daje pa okoli 360 kg koncentrata.

Tako tudi drugi obrati, kakor ladjedelnica v Piranu ali premogovnik v Sičovlju, ki so ga Italijani svojčas zapustili vsega zalitega z morskovo vodo, in drugi zgovorno pričajo o hitrem gospodarskem razvoju slovenskih krajev ob Jadranu.

Zaključili smo naše krožno potovanje po koperskem okraju z ogledom tiskarne, kjer se tiskata »Slovenski Jadran« in italijanski tednik za Primorsko »La nostra lotta«, ter z družabnim sestankom s tovariši iz uredništva. Zmenili smo se, da bomo vzpostavili med našima uredništvima še tesnejše sodelovanje kot doslej in da se bomo, če bo dana priložnost, tudi pogosteje medseboj obiskovali. — or.

Nova šola v Dekanih

Spominska plošča nadškofu Sedeju

V Cerknem v Sloveniji so prejšnjo nedeljo odkrili spominsko ploščo bivšemu goriškemu nadškofu dr. Frančišku Sedeju. Odkrite plošče je ob stoletnici rojstva dr. Sedeja pripravil pokrajinski odbor Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov za Slovensko Primorje. Slovesnosti so se med drugimi udeležili predsednik CMD Medvešek, podpredsednik dekan teološke fakultete dr. Stanko Cajnar, administrator jugoslovanskega dela goriške škofije dr. Toroš ter zastopnik sveta za prosveto iz okraja Tolmin.

Nadškofa Sedeja, ki je bil doma v Cerknem, so primorski Slovenci ohranili v častnem spominu, ker se je na svojem položaju odločno zavzemal za jezikovne

pravice Slovencev pod Italijo. Na poti pa je bil fašističnim oblastnikom in Vatikanu, ker se je upiral njihovim raznarodovalnim ukrepom, ki se niso zaustavili niti na cerkvenem področju. Vatikan je leta 1931 prisilil dr. Sedeja, da se je odpovedal mestu nadškofa v Gorici, vendar se je le-ta umaknil samo s pogojem, da pride na njegovo mesto človek, ki bo vsaj zmeren do Slovencev in jim ne bo sovražen. Vatikan je sicer to obljubil, a obljube in zagotovila ni držal. Za nadškofa je poslal v Gorico proslulega Sirottija, ki je sovražil Slovence in pridno izvajal navodila iz Vatikana ter vneto pomagal pri uresničevanju načrtov italijanskega fašizma, ki je skušal nasilno in brezobzirno potujčiti slovenski življenj na Primorskem.

V interesu dobrososedskih odnosov

Na povabilo Okrajnega ljudskega odbora Radovljica so se 13. t. m. sestali zastopniki pašnih upravičencev na jugoslovanskih obmejnih planinah Jepca, Mikulovca s Trčarico, Grajščica in Blekova s strokovnjaki OLO Radovljica, da v smislu Gleichenberškega sporazuma o avstrijskih in jugoslovanskih dvolastnikih in po priporočilih mešanih delegacij v Mariboru pripravijo predloge za gospodarski načrt in pašni red na teh planinah.

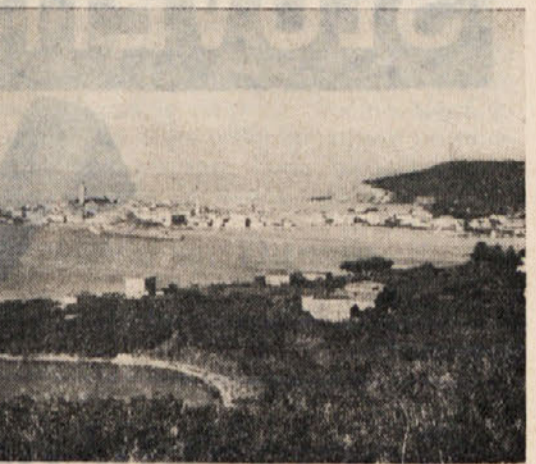
Po skupnem ogledu teh planin so se zastopniki 15. t. m. sporazumeli tako o glavni vsebini gospodarskega načrta in pašnega reda kakor tudi o potrebi in načinu gradnje planinskih hlevov in pastirskih koč. Koroški zastopniki so spoznali, da je OLO Radovljica z veliko uvidevnostjo pripravljen ustreči željam koroških upravičencev. Koroški zastopniki, med katerimi je bil tudi zastopnik Slovenske kmečke zveze, so prepričani, da bo komisija pristojnih avstrijsko-jugoslovanskih organov, ki bo določila dokončni gospodarski načrt, pričela kmalu z delom za čimprejšnjo trajno ureditev pašnih možnosti in prestopa meje po pašnih upravičencih.

Ob tem se znova sprašujemo, kdaj bo pri italijanskih oblasteh dosežena pripravljenost, da povrne ziljskim kmetom planine, ki jih je med vojno razlastila nasilno in brez odškodnine.

Vzorno šolstvo italijanske manjšine v Jugoslaviji

Italijanska narodna manjšina v Jugoslaviji, ki živi na področju Istre, Reke in Zadra, je, kakor na vseh ostalih področjih tudi glede šolstva v popolnoma enakopravnem položaju s pripadniki večinskega naroda. Po podatkih, ki so jih te dni objavili časopisi, poučujejo na tem področju v italijanskem jeziku na šestnajstih osnovnih šolah, na devetih osemletkah, treh gimnazijah, na učiteljski in ekonomskem tehnikumu. V teh šolah je bilo letos vpisanih nad 3500 učencev in dijakov — pripadnikov italijanske narodne manjšine.

Za pouk v italijanščini so te šole oskrbljene z zadostnim številom italijanskih učnih knjig. Italijanska unija za Istro in Reko je letos izdala v svoji založbi »Edit« 13 različnih učbenikov v italijan-

Izola — znana po svoji razviti industriji ribjih konzerv

Dan združenih narodov

Dne 24. oktobra pred devetimi leti so podpisali Ustanovno listino Združenih narodov in od takrat se vsako leto v vseh 60 v OZN vključenih deželah ta dan posebno slovesno obhaja. Tudi pri nas v Avstriji so vsako leto na ta dan oficijelne proslave in po vseh šolah se šolska mladina spoznava z vsebino in nalogami Združenih narodov, ki so: sporazumevanje med narodi in prizadevanje za mir.

Avstrijska liga za Združene narode bo kakor vsako leto tudi letos v čast temu dnevu priredila po vsej Avstriji primerne spominke slavnosti in koroška sekcija Lige bo v soboto, dne 23. oktobra ob 11. uri dopoldne v Modri dvorani Doma glasbe slovesno obhajala »Dan Združenih narodov«. Deželni glavar Wedenig, ki bo imel slavnostni govor, bo ob tej priložnosti izročil nekaterim zaslužnim osebnostim od dunajske centrale jim podeljene diplome v priznanje za njihovo delovanje v korist Avstrijske lige za Združene narode.

Gospodarski drobiž

Zapadna Nemčija kupuje ruski les

Prvič po vojni so te dni prispele v Zapadno Nemčijo pošiljke lesa iz Sovjetske zveze. Znano je, da je bila Sovjetska zveza pred vojno eden največjih dobaviteljev lesa v Nemčijo. Pri teh dobavah gre za okoli 15.000 m³ standardnega rezanega iglastega lesa. Večje množine jamskega lesa še pričakujejo. Vrednost zapadnonemških nakupov lesa v Sovjetski zvezi cenijo nad 20 milijonov nemških mark.

Nazadovanje potrošnje tobačnega blaga

Podražitev tobačnega blaga v preteklem letu je imela za posledico, da je konzum nazadoval, odnosno so kadilci prešli od boljših sort na slabše kvalitete. Zaradi tega verjetno finančno ministrstvo, ki si je nadejalo mnogo večje dohodke od potrošnje tobačnega blaga, ni prišlo na svoj račun. Do konca septembra so prodali 4,6 milijarde cigaret, dočim so jih preteklo leto prodali 5 milijard. Pri tem je treba upoštevati, da je bilo med prodanimi cigaretami 1,5 milijarde »Austria 3« in 1,3 milijarde »Austria C« cigaret. Iz tega je razvidno, da se je potrošnja cigaret premaknila na najcenejše sorte. Avgusta leta 1953 so prodali 616 milijonov cigaret, letos avgusta pa samo 581 milijonov. Prav tako je nazadovala meseca avgusta potrošnja tobaka za pipe, dočim je konzum cigar narastel, kar je pripisati poletnim gostom predvsem iz Zapadne Nemčije. V primeri s potrošnjo cigaretneja tobaka avgusta 1953 je letos v istem mesecu potrošnja narastla, kar tudi pomeni, da hočejo kadilci ceneje kaditi.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 56-24. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec. — Dopisil naj se pošiljajo na naslov Klagenfurt, 2. Postschließfach 17.

KOLEDARI

Petek, 22. oktober: Kordula, muč.
Sobota, 23. oktober: Klotilda, muč.
Nedelja, 24. oktober: Rafael, nadangel
Ponedeljek, 25. oktober: Ludvik
Torek, 26. oktober: Evarist, papež
Sreda, 27. oktober: Sabina
Četrtek, 28. oktober: Simon in Juda

SPOMINSKI DNEVI

22. 10. 1860 Slovensko himno „Naprej“ so prvič zapeli na koncertu Slovenskega pevskega društva na Dunaju, ki ga je dirigiral sam skladatelj Davorin Jenko.
23. 10. 1848 V Trstu ustanovljeno prosvetno društvo „Slavjanski zbor“.
24. 10. Dan Združenih narodov — 1849 Rojen v Ljubljani politik Fran Šuklje.
25. 10. 1825 Rojen skladatelj Johann Strauss, sin.
26. 10. 1787 Rojen oblikovalec modernega srbskega književnega jezika Vuk Stefan Karadžić, ki ga je vodil pri delu slovenski jezikoslovec Jernej Kopitar — 1850 Rojen slikar Janez Šubic.
27. 10. 1782 Rojen italijanski virtuoz Niccolò Paganini — 1835 Rojen v Podreči na Sorškem polju pesnik Simon Jenko — 1946 Volitve v prvo ustavodajno skupščino slovenskega naroda.
28. 10. 1918 Razpad Avstro-Ogrske monarhije. Proglasitev neodvisne CSR.

Bilčovs

Nedavno sta si podala roke k trajni zvezi za življenje vrla dva mlada človeka, tesarski mojster Franci Gasser in Nani Ogrisova. Sposobnega in odličnega mojstra Gasserja poznamo po širni Koroški, saj je sodeloval pri gradnjah naših zadržnih poslopj, hotela v Sekiri in kmetijske šole v Podravljah, prav tako pa tudi pri mnogih zasebnih stavbah. Delo samo je mojstra hvalilo. Nevesta pa je iz znane Ogrisove družine, delavna in z vsemi sposobnostmi opremljena za dobro gospodinjstvo in mater. Oba pa odlikujejo vrline značajnosti, zavednosti in predanosti naši stvari in udeleževanju v naši kulturno-prosvetni dejavnosti. Franci je med drugim tudi odbornik naše občine. Mlada novoporočenca, ki ju veže mnogo skupnega, sta si ustanovila svoje trdno lastno domače ognjišče, kjer naj klije novo bujno življenje v srečo in zadovoljstvo mlade družine. Iskreno in pristrčno poročno slavje je bilo na nevestinem domu pri Miklavžu.

Mlademu paru Naniji in Franciju iskreno čestitamo in želimo mnoga desetletja neskaljene družinske sreče!

Skofiče

Minuli ponedeljek se je pri nas primerila usodna neizgovorna pri delu, katera je zahtevala življenje šele 36 let stare vdove Helene Kvančnik. Dogodilo se je tako: Helena Kvančnik je bila zaposlena v gramozni jami na Jerberku, ki je last p. d. Mežnarja iz Loge vasi. Nalagala je pesek na tovorni avto, ki ga je odvažal mizar Schietz iz Skofič. Nenadoma se je odluščila kakih 200 kg težka peščena masa iz stene ter pritisnila nesrečno ženo ob steno tovornega avtomobila. Pritisk je bil smrtonosen, ker je nesrečnica utrpela prelom lobanje in vratnih vretenc. Še preden je prispel rešilni avto iz Celovca, je bila Helena Kvančnik že mrtva.

Usodna prometna nesreča

V četrtek minulega tedna sta nenadoma osiroteli dve družini, v katerih eni je tragično končal mož in oče dveh otrok, v drugi pa mati, ki zapušča moža in tudi dvoje malih otrok. Slavka Miškulnikova, ki jo koroški Slovenci poznamo kot spretno in sposobno učiteljico šiviljskih tečajev v okviru Slovenske kmečke zveze, je hotela napraviti s svojim možem, svaki in svakinjami kratak izlet z omnibusom v Trbiž. Ko so prispeli na mejo, so ugotovili, da je pozabila svoj potni list doma in je zaradi tega niso pustili preko meje. Na meji naj bi počakala, dokler se ne bi ostala družba vrnila. Bilo je hladno in primerilo se je, da je naletela na vpo-kojenega železničarja Jožefa Ostermana iz Beljaka, kateri je bil pripravljen, da jo prepelje s svojim motornim kolesom domov v Vrbo. Ob mostu pri Jezernici pa se je pripetila usodna in tragična nesreča. Iz nepojasnjenega vzroka je Osterman zadel s svojim kolesom v prikolico tovornega avtomobila, ki je stal razsvetljen ob črpalki za bencin. Šofer tovornega avto-

Po naši zemlji**V novo prosvetno snovanje v Žel. Kapli**

V ožji domovini prvega koroškega narodnega heroja Lenarta je mogel minulo nedeljo Peter Kuhar ob nepričakovano številni udeležbi starejših, predvsem pa mladih udeležencev iz Kaple in okolice otvoriti letošnji občni zbor SPD »Zarja«. Dvorana pri Kolarju je bila nabito polna za slovensko prosveto zavzetih in zaskrbljenih domačinov.

Za začetek občnega zbora je pod vodstvom Vladimira Prušnika zapel mladi pevski zbor nekaj pesmi. Nato je poslovodja Kmečke gospodarske zadruge Franci Vavti recitiral Prešernovo »Zdravljico«. Posrečene uvodne točke so odprle srca za pozitivno razpravljanje o našem prosvetnem snovanju in velikem pomenu ljudske prosvete za našo ohranitev.

Za Slovensko prosvetno zvezo je bil navzoč in spregovoril predsednik dr. Franci Zwitter. Iz njegovega govora, kateri se je tikal perečih problemov naše prosvete, veljavnih za vsako posamezno prosvetno društvo in vse naše ljudstvo, in katerega so navzoči z veliko pazljivostjo sprejeli, navajamo nekatere glavne misli.

Takoj v začetku svojih izvajanj je govornik naglasil važnost poglobljene in razširjene prosvetne dejavnosti. V deželni zbor nimamo političnega zastopstva, zaradi tega je treba težišče borbe za naše manjšinske pravice prenesti na področje prosvetne organizacije. Od prosvetne dejavnosti je odvisno, da bomo uspeli v borbi za kulturno enakopravnost, v borbi za obstanek in razvoj pravične ureditve dvojezičnega šolstva ter za enakopravnost slovenskega jezika v javnosti. Nismo šovinisti in proužimo roko narodu sosedu, toda zahtevamo, da nas enako upoštevajo na vseh področjih. Obsojamo šovinistično gonjo proti imenovanju našega zastopnika pri svetovni celovškega radia, ker je na Koroškem tudi veliko število slovensko govorečih radio-poslušalcev. Prav tako zahtevamo enakopravnost pri filmu in smo ogorčeni nad zavlačevanjem podelitve koncesije za filmska predvajanja Slovenski prosvetni zvezi.

Nadalje je govoril o bistvu kulturno-prosvetnega dela, katerega ideal je posredovati našemu človeku življenjsko prosveto, ga dvigniti na višjo raven z okoriščanjem pridobitev modernega napredka in z oplajanjem visoko razvitih slovenskih kulturnih vrednot. Odklanjamo podtikavanje, da smo proti veri, toda nečemo kulturnega boja ter tudi nočemo, da bi nas kdo s tem izzival.

O konkretnih nalogah krajevnega društva in naših društev sploh je govornik poudaril, da naj bo slej ko prej posvečena največja skrb mladini. Starši in prosvetaši naj vplivajo že na najmlajše, da bodo govorili doma, na igrišču, na poti v šolo in na prometnih sredstvih v svojem jeziku. Prav tako je društvo poklicano, da posveti pozornost dogajanju v šoli glede

mobila nesreče niti ni opazil in šele, ko je že odvozil, je nekdo našel dva težka ponesrečenca. Oba, Miškulnikova in Osterman, sta ležala z razbitimi lobanjami na cesti.

S silno naglico je bila na mestu rešilna služba. Toda Osterman je že med vožnjo v bolnišnico umrl. Slavko Miškulnikovo pa so iz bolnišnice v nezavestnem stanju prepeljali na dom, kjer je preminula.

Minuli ponedeljek so ob veliki udeležbi žalnih gostov zanesli prerano preminulo Slavko Miškulnikovo na pokopališče ter jo izročili materi zemlji k zadnjemu počitku. Za Slovensko kmečko zvezo in Slovensko prosvetno zvezo se je od drage pokojnice poslovil Lovro Kramer ter se Slavki zahvalil za vse dobro, kar je s svojo požrtvovalnostjo in znanjem koristila slovenskemu ljudstvu na Koroškem. Zastopnici Zveze slovenskih žena sta položili venec na svežo gomilo. Miškulnikova zapušča moža in dvoje otrok, katerim velja iz bližnje in daljnje okolice najgloblje sožalje!

dvojezičnega pouka. Nikakor ne more društvo prezreti važnih pripomočkov prosvete, kakor so knjige, igre in petje. Omenil je skrb za naš inteligenčni naraščaj in opozoril na Dijaški dom v Celovcu.

Prav tako so prosvetaši poklicani, da budno spremljajo šovinistično gonjo v gotovem delu časopisja, kjer osporavajo danes predvsem našo gospodarsko dejavnost, jutri pa nam lahko prepovedo že našo govorico. Nadalje je nakazal tržaški statut, ki konkretno določa manjšinske pravice, vzorec, ki bi moral biti uveljavljen tudi pri nas.

Po teh le v obrisih prinešenih izvajanjih predsednika SPZ je sledila dokaj živahna diskusija. Na koncu se je občni zbor na kratko spomnil pisatelja Fr. Ks. Meška, ki praznuje te dni svojo 80-letnico. Končno je občni zbor izvolil nov odbor, ki mu načeljuje predvsem mladina. Po uspelem občnem zboru lahko pričakujemo, da se bo SPD »Zarja« krepko razživilo.

Št. Jakob v Rožu

Sedemindvetdeset let življenja je lepa doba in le redki so, ki jo dosežejo, posebno tako čili in krepki, kakor jo te dni praznuje najstarejši občan naše občine, Janez Zwitter iz Področčice. Oče Janez Zwitter je vse svoje življenje delal in še danes ne miruje. V mladih letih se je posvetil tesarski obrti, pozneje pa je bil eden najbolj priznanih mojstrov za vodnjake v vsej okolici. Pred petindvajsetimi leti mu je umrla žena, katera mu je rodila enajst otrok, od katerih jih živi še sedem ter je najstarejši šestinšestdeset let star.

Jubilant se lahko veseli izredne svežosti ter še danes bere knjige in časopise brez očal. Od mladih dni je tudi navdušen član in vnet sodelavec domače požarne brambe. In še danes, kadar ima požarna bramba kakšno prireditve, rad obleče uniformo in se prireditve udeleži ter se še, ko zaigra muzika, zavrti v poskočnem plesu. Tak je Janez Zwitter, ki je star sedemindvetdeset let. Želimo mu, da bi tako čil in zdrav daleč prekoračil stoletnico svojega življenja.

Pa tudi težka nesreča, ki je zahtevala življenje pridnega delavca, se je minuli teden primerila v naši okolici. S svojo družino je gozdni delavec Martin Olipic sekal les v gozdu v bližini Št. Jakoba. Eno

Nekaj malega iz prizadevanja v občini Blato

Odkar je prevzel letos izvoljeni občinski odbor posle občinskega gospodarstva, poteka vse lepo po načrtu. Pri občinskih sejah dosežemo navadno pravo sporazumevanje in soglasje v blaginjo vseh občanov. Kar je v okviru razpoložljivih sredstev mogoče in v kolikor je razumevanja za naše potrebe na pristojnih mestih, si prizadeva občina tudi izvesti.

Večina postavk iz občinskega proračuna je že realizirana oziroma bo izvedena v najbližji bodočnosti. Danes se hočemo dotakniti samo nekaj naših zadev, prihodnjič bomo pa nadaljevali.

Poprava v načrt sprejetih občinskih poti še čaka, da bodo ljudje imeli več časa. Teh se bomo lotili šele po končanem delu na polju meseca novembra. Izgradnja potrebnega mostu v Čirkovčah se je zaradi spremenjenega projekta zavlekla. Prvotno je bilo v načrtu, da bi zgradili most na starem mestu. Ker pa ima potok prav tam oster ovinek, kateremu bi se hoteli nekaj ob regulaciji struge izogniti, so sprožili misel, o kateri se razpravlja, da bi most postavili na sredi Nemecevega travnika ter bi potem napeljali vodo pod njim. Občina je zaprosila okrajno glavarstvo za komisioniranje tega projekta, kar pa se zaradi prezaposlenosti tega oddelka še ni moglo izvesti in bo zaradi tega treba bržkone počakati na prihodnje leto.

Skoro četrtnina izdatkov iz občinskega proračuna gre za šole. Oprema v šolah je namreč še zelo staromodna. Po štiri otrok je sedelo v eni klopi. Dočim imajo v drugih šolah primerne stole in mizice, se mo-

posekano drevo je ovirano po vejah obviselo na neki skali. Olipic je hotel drevo sprostiti, pri tem trudu pa je izgubil ravnotežje in strmoglavil kakih 30 metrov globoko. Pri padcu je utrpel težak pretres možganov, raztrganje pljuč ter več polomljenih reber. Kmalu po prevozu v bolnišnico v Beljak je nesrečnež poškodbam podlegel. Olipic zapušča ženo in pet otrok, s katerimi težko prizadetimi globoko sočustvujejo vsi, ki jih poznajo.

Šmarjeta pri Pliberku

Minuli teden smo zanesli na libuško pokopališče 82 let staro Karlinko, ki je preživela precej let in večer svojega življenja v znani Jurjevi družini v Šmarjeti. Tam je našla svoj drugi dom, pomagala je pri delu kolikor je mogla, v ostalem pa je živela bolj zase. Odlikovala pa jo je velika ljubezen do branja, kjer je našla največjo uteho in si je izoblikovala tudi svojo trdno zavest pripadnosti slovenskemu ljudstvu. Naj se Karlinka spočije v miru!

Sele

V ponedeljek, dne 11. oktobra, smo imeli pri nas kar dve poroki. Honzi Mak, p. d. Zgornji Žerjav v Zgornjem Kotu se je poročil s svojo izvoljenko Ano Oraže, p. d. Hirsovo, prav tako iz Zgornjega Kota. Hanzl Oraže, p. d. Dovjakov iz Srednjega Kota pa si je izbral za svojo ženo Rezijo Grubelnik, doma iz Podjune, ki že več let živi v Selah, kjer je bila služkinja pri Kvadniku in tudi pri Hocu in Travniku.

Po poročnih obredih so v gostilni pri Mažeju skupno obhajali prijetno in domače poročno slavje. Novoporočenima paroma srčno čestitamo in želimo mnogo sreče na mnoga leta!

Loče

Danes poročamo tudi od nas kratko novico veselega značaja. Povedati hočemo namreč, da sta stopila v zakonsko življenje dva človeka iz naših vrst, ki jih imamo vsi radi. Poročil se je p. d. Mikučev Franci v Bačah in pripeljal na svojo kmetijo mlado ženo in gospodinjstvo, svojo nevesto Zaliko Agatonovo. Ker sta oba, ženin in nevesta, zavedna in navdušena pevca v domačem pevskem zboru, so se njima pevci oddolžili ter so na predvečer poroke zapeli na njunih domovih podoknicah in se veselili z njima do ranega jutra. Domača in vesela svatovščina je bila na ženinovem domu.

Mlademu paru čestitamo in želimo mnogo sreče v pripravljenosti, da bosta ostala zvesta našemu pevskemu zboru tudi v svojem novem stanu in prav tako z nezmanjšano vnemo sodelovala v naši slovenski pevski prosveti.

rajo učenci pri nas učiti še vedno v nepravilnih klopih. Zato skušamo povsod postopoma napraviti odgovarjajočo sodobno opravilo. V šoli v Vogrčah smo že pričeli ter sta do zdaj že dva razreda novo opremljena. Eno opremo smo dobili že pred dvema letoma iz tako imenovanega Wedenigovega prispevka, drugi razred pa je letos opremila občina za vsoto 12.000 šilingov.

V šoli pri Božjem grobu smo uredili nove stopnice v podstrešje, obnovili smo več vrat in tudi okna v učiteljevo stanovanje. Izpopolnili smo električno napeljava, da lahko režejo tudi drva na električno in perejo s pralnim strojem. Za drugo leto pa je v načrtu izgradnja novega stropa v učilnici.

Šolske prostore visoko na Komlju imamo pri Apovniku v najem. Urediti bo treba še primerno stanovanje za učitelja in sanitarne naprave. Žal pa zaradi tega, ker je poslopje privatna last, nismo pristojni, da bi poslopje po svojem izgradili.

Še nekaj besedi o naših učnih močeh. Na vseh treh šolah imamo učitelje, ki obvladajo oba deželna jezika. Lahko tudi navedemo, da pri učenju upoštevajo ter se ravnaajo po zakonu o dvojezičnem pouku. Pri Božjem grobu in na Komeljskem vrhu je tudi kmetijska nadaljevalna šola. Za to šolo je občina kupila s podporo deželne vlade prvovrsten šivalni stroj za 4.400 šilingov, kjer se bodo lahko kmečka dekleta naučila najpotrebnejšega šivanja za domače potrebe.

Veliko telo - majhna pamet

(Indijska basen)

V vodah svetega Gangesa*) je živel velik, močan krokodil. Sončil se je na bregu reke, se leno valil po valovih in užival mirno, brezdelno življenje. Pa mu je dejala nekoč njegova družica:

»Dragi, pogledaj ta velikanski pragozd, ki se širi onstran Gangesa. V njem živi silni kralj opic. Tako močno sem si zaželela njegovega sladkega rdečega in okusnega srca. Ujemi mi kralja in prinesi mi njegovo srce!«

»Pa to ni mogoče, ljuba moja. Jaz živim v vodi, on pa skače po drevju, kako naj ga dobim?«, je odgovoril krokodil.

»To je moja želja in vsaka moja želja je ukaz!« je pristavila ženka in še dodala: »Pa se posluži zvižaje!«, nato se je jezno obrnila in izgubila pod vodno gladino.

Krokodil se je zamislil. Le kako naj pride do zaželjenega blaga. Mislil je in mislil, toda vroče sonce mu je tolikanj polenilo možgane, da si dolgo ni mogel izmisliti pravega. Končno pa se mu je le

posvetila dobra misel. O, na lep način bo zvalil kralja v vodo. Prikobalil se je do drevesa, na katerem je navadno čepel gibčni glavar opic. Zagledal ga je visoko v vrhu drevesa in mu zaklical:

»O veličastni kralj! Res mogočen si, saj poznaš ves veliki pragozd, ki mu ni ne konca ne kraja. Občudujem te in z menoj ves naš rod. Toda Ganges, naša sveta reka ti je popolnoma neznan. Daj, splezaj na moj hrbet in poneseš me v njene globine, da si ogledaš tudi naše kraljestvo in te postavimo za svojega kralja!«

Opičjemu kralju so te besede ugajale in takoj je bil pripravljen storiti, kar mu je krokodil svetoval. Splezal je z drevesa, ponosno stopil na hrbet vodnemu plazilcu in že sta odrinila od brega. Bila sta že skoro na sredi široke reke, ko se je krokodil široko nasmejaj in dejal svojemu gostu, ki je ves zavzet od čudovite vožnje čepel na njegovem hrbtu:

»Poslušaj, ali res misliš, da te hočemo postaviti za kralja? Kaj še! Peljem te k svoji ženki, da ti vzame lepo rdeče srce in ga pojé!«

Glavar opic je za hip pomislil, nato pa odgovoril:

»Če je tako, se morava pa takoj vrniti k drevesu. Ali ne veš, da nikoli ne nosim srca s seboj. Prenevarno bi bilo to. Vsak dan ga obesim na vejo in ga šele zvečer spet vzamem. Ponesi me do brega, pa ti ga vržem doli z drevesa.«

Krokodilu se je zdelo to čudno, vendar je verjel njegovim besedam. Zaplaval je k bregu in odložil tam svojo žrtev. Opica je brž splezala na drevo, utrgala rdečkast sadež, ki je rasel v krošnji drevesa, in ga vrgla zahrbtnemu krokodilu. Ta ga je vzel v gobec in vesel odplul v svoj dom v globočinah vode.

»Tu imaš srce opičjega kralja, draga ženka!« je razigrano zaklical svoji soprogi in ji razložil, kako je prišel do njega.

»O ti neumnež! To vendar ni opičje srce! Kako te je opica pretentala! Saj vendar ne more živeti brez srca! Ima ga v svojem telesu prav tako kakor mi!« je nadvse jezna zaklicala krokodilka in zaključila: »Res imaš veliko, močno telo, pameti pa imaš zelo malo!«

*) Ganges je reka v Indiji in je za tamošnje prebivalce sveta, ker je posvečena njihovemu božanstvu Budhi.

OTROK IN KAMEN

Stoji ob cesti močno v zemljo vkopan temnosiv kantonski kamen. Pa pride k njemu otrok in ga vpraša:

»Ti, pravkar sem videl sedeti na tebi ptičko. Tako lepo je pela. Ne res, da si je bil zelo vesel?«

»Nič,« pravi hladno kamen.
»Nič?« se začudi otrok. »A včeraj je sedel na tebi tuj, star mož. Videl sem, da je jokal. Ta pa se ti je gotovo hudo smilil?«

»Nič,« pravi kamen.
»Nič? Čudno! A kadar sonce tako lepo nate sije, si vendar vesel, kaj?«

»Nič,« pravi kamen.
»Nič? Tega ne razumem. Ako pa te poleti vsega ožge s svojimi pekočimi žarki in se jih ne moreš ubraniti, ker ne moreš nikamor v senco, pa ti je vendar nerodno in se jeziš na sonce?«

»Nič,« pravi kamen.
»No, pa pozimi, kadar je tako mrz in jaz še v svoji topli suknjici ne grem rad iz sobe, te pač zebe in ves drgetaš?«

»Nič,« pravi kamen.

Cigan in kmet

Kmet obira na vrtu debele, lepo rume- ne hruške. Mimo prižvižga cigan, se ustavi in zaprosi:

»Očka, dajte mi hruško!«
Kmet, velik šaljivec, odvrne: »Ne eno, kar tri ti jih dam, če se hitro nekaj zla- žeš.«

»Dobro. Ali pa boste mož beseda, očka?«

»Bom, bodi brez skrbi!«
»Torej mi boste res dali pet hrušk?«
»Ne pet, tri sem rekel.«
»Obljubili ste mi jih vendar pet!«
»Lažeš, cigan!«
»No, vidite, pa sem se zlagal.«

»Oj ti ciganski cigan,« se nato nasmeje kmet in podari ciganu tri hruške. Cigan jih pobaše v malho in veselo odžvižga naprej.

Koliko mesa pojedjo v raznih državah

Podatki Združenih narodov navajajo za leto 1952/53, da je bila največja potrošnja mesa v Združenih državah Amerike in sicer 76 kg na prebivalca v enem letu. V Kanadi so potrošili 66 kg mesa na prebivalca. Med evropskimi državami je največji potrošnik mesa Francija s 60 kg na osebo, nato sledi Danska s 57 kg, Irska s 53 kg, Švedska s 50 kg, Velika Britanija in Švica s 47 kg, Belgija-Luksemburg s 45 kg, Avstrija z 41 kg, Zapadna Nemčija z 39 kg, Norveška s 33 kg, Nizozemska in Finska z 32 kg.

Volili so kralja ptic

V starih časih so se ptice dogovorile, da si bodo izbrale kralja.

Na tem ptičjem zborovanju je vsaka ptica hotela pokazati vse svoje spretnosti, da bi jo izvolili za kralja.

Za sodnika so izbrali modro sovo. Zares se je držala zelo modro in kar prav ji je bilo, da bo ona izbirala med pticami tisto, ki je sposobna za kralja.

Dan je bil jasen in lep, pa so ptice hitele z vseh koncev in krajev na zborna mesto. Prve so prispele: slavček, vrana in papiga. Za njimi je prišla divja kokoška in prhotala s svojimi krilci, da bi dohitela druge.

Kmalu so se zbrale vse ptice, razen sove. Dolgo so čakale, a sova še ni prišla.

Tedaj so se ptice začele kregati med seboj in hotele izbrati kralja kar brez sove. Sokol je dejal, da more biti kralj le on in nihče drugi. Druge ptice niso mislile tako, sokol je bil užaljen in je zapustil zborovanje.

Po dolgem kreganju so se ptice odločile, da bodo glasovale. Tako je bil izglasovan kragulj zaradi svojega lepega vedenja, lepega perja in lepega glasu.

Ko je bil po glasovanju izbran kragulj za kralja, ko je sprejel svojo kraljevsko dolžnost, so ptice še sklenile, da mora biti sova kaznovana za svojo nemarnost, ker ni prišla na zborovanje.

»Če bi prišla, se ne bi prav nič kregale med seboj in tudi sokol se ne bi ujezil,« je dejal slavec. »Sovo moramo kaznovati, ker je povzročila te neprijetnosti.«

K temu je vsaka ptica dodala še svoje mnenje in predlog, kako naj bo sova kaznovana.

Tudi novi kralj je vse to poslušal in na koncu dejal:

»Vsakdo, ki bo srečal sovo in je ne bo napadel, bo izključen iz ptičje družine in naš sovražnik bo.«

Zaradi tega sova ne sme podnevi iz svojega skrivališča. Spreletava se le ponoči, tedaj ko vse druge ptice spijo v svojih gnezdih. Če pa mora kdaj tudi podnevi iz svoje luknje, tedaj jo vse ptice napadajo in preganjajo.

ni vedel, kdaj jo je bil izgubil. Skoraj prezirljivo se je nasmehnil svoji prošnji in naglo stopil za Naniko.

Šele sedaj so se prerili otroci za oltar. Radovedno so si ogledovali pestro pobarvan Marijin plašč, ki so ga številni angeli držali kvišku. Predvsem so jih zanimali ljudje, ki so se zbirali pod plaščem ob Marijinih nogah.

Tomažek se je stegoval na prste, da bi videl vsakega posebej. Dolgo je iskal med njimi, slednjič pa je Tiliki zašepetal razočaran: »Saj nobenega ne poznam, sami gospodje v nenavadnih oblekah.«

»To so papeži, kralji, vitezi, grofje,« ga je tiho poučila Tilika. »V šoli so nam povedali, kako se pišejo, pa sem pozabila njihova imena.«

Tomažek je zazijal. »Tako? Jaz pa sem mislil, da smo pod plaščem mi, ki živimo v Halozah. Nežika je rekla, da so zbrani vsi ljudje.«

Neznane ljudi je torej vzela pod varstvo, je šlo skozi njegove misli, njih, Halozanov, ki so sezidali cerkev in vsak večer molijo k njej, se niti spomnila ni. Razočaran je odšel, ne da bi se še enkrat ozrl po Marijinem kipu.

Ostali so še pri maši. Orgle so donele mogočno in tudi duhovniki, ki so brali slovesno mašo, so imeli mogočen glas. Bilo je sicer nenavadno lepo, toda Tomažkove misli so bile še vedno pri plašču. Zaradi papežev in kraljev ni mogel

oporekati, tudi zaradi nun in menihov ne, toda kaj so napravili grofje in vitezi, da jih je Marija sprejela pod plašč? Ali jim ni Turkuš pripovedoval, da so nemški grofje zatirali uboge ljudi in jim celo rezali ušesa in nosove? In te ljudi je sprejela Mati Božja v svoje varstvo?

Kljub dehtečemu kadilu, ki je prihajalo od oltarja, lepemu petju, ki se je razlegalo s kora in bogato oblečenim duhovnikom ni bilo v dečkovem srcu več prejšnje pobožnosti, ogoljufan je bil, najrajši bi se bil na glas razjokal. Ker Tilika in Barbika nista hoteli iz cerkve, se je preril sam na prosto. Postopal je okoli cerkve, si ogledoval skupine poljanskih romarjev in mestnih izletnikov, ki so posedali na travi ali po obzidju in obirali pečena piščeta, jedli bel kruh, pili vino in se pogovarjali o vsem, samo ne o Mariji. Šel je tik mimo beračev z groznimi ranami na rokah in nogah, si ogledal bogato obložene stojnice, potem pa mrk in teman krenil kar sam proti Vinskemu vrhu.

Turkuš se je na Gori zakasnil; v cerkvi je ostal do poldneva, potem je s Katro izpraznil ob cerkvenem obzidju torbo in steklenico, nakar so ga znanci iz doline zvalili v gostilno. Tako je prišel v Ilovec šele v mraku. Odnesele je križ v cerkev, pogledal k Topolovcu in se v mesečni noči vračal proti domu.

Noge so mu bile težke, ne samo zaradi dolge poti, marveč tudi zaradi vina, ki ga

je spil preko mere. Ko je prišel do kipa sv. Urbana, se je zmučen spustil ob njem v travo.

»Moram se malo spočiti. Res, predolga je bila današnja pot,« je zamrmral dobrovoljno. »Saj se ne boš jezil, naš dobri patron, če se spočijem ob tvojih nogah?« Ozrl se je po svetniku, ki je osvetljen gledal preko njega proti Vinskemu vrhu. Motril je nekaj časa ostri svetnikov obraz, slednjič pa dejal zaupno: »Sv. Urban, ti, ki nam varuješ gorice, zoriš grozdje in sladiš vince, veš, v kakšni stiski živimo, ti bi se pač lahko pri gospodu Bogu potegnil za nas. Razložil bi mu, koliko moramo pretrpeti, preden pridelamo sladko kapljico, ki razveseljuje vsoljni človeški rod. Kaj bi bil v naši solzni dolini človek brez vina? Vino mu vzame skrbi, mu razvedri misli, da se po težkem delu lahko smeje in poje. Saj se človek menda ni rodil samo za trpljenje?« Turkuš se je prizanesljivo nasmehnil. »Seveda ga včasih kdo potegne malo preveč, kakor jaz danes, toda človek je slabotna stvar in vsevedni Bóg naj bi mu odpustil.«

Turkuš je naslonil glavo na podzidek in truden zaprl oči. Njegove misli so postajale bolj nejasne, dokler se ni izgubil v prijetno toplo omamo. Mesec se je lokavo smejal kamenitemu svetniku in od vina, poti in molitev onemoglemu romarju.

Anton Ingolič:

Žeja

Devica, samo to te prosim, da bi imel otrok Lojza za očeta, Trčkovega Lojza, ki me bo kljub vsemu vzel za ženo. Vedno. Te bom častila, vsako leto bom prišla k Tebi, molila bom vsak večer! Naj bom lačna in naj mi bo življenje trdo, naj ne poznam veselja, samo to veliko bridkost odvrni od mene!« Dvignila je objokane oči proti Mariji. Jezušček se ji je sicer smehljaj, toda Devica Marija je gledala preko nje in bila je tako visoko nad njo, da je imela Nanika občutek, kakor da je ne vidi. Skrušena je stopila izza oltarja; še teže ji je bilo kakor prej.

Lojz, ki je stopal za njo, je nem obstal pod Marijinim plaščem. Gledal je bolj Naniko kot Marijo. Slutil je, kaj misli, česa prosi. Od srca so se mu krčile pesti, k molitvi se ni mogel zbrati. Ko pa je Nanika odšla, je le pogledal Mariji v njeno čisto lice. »Če nama hočeš dobro,« je zamrmral, »pomagaj nama, da najdeva viničarijo. Vzela bi se in vselila. Nanika ima obljubljeno balo, lahko bi začela živeti.« Toda Lojz je spet sklonil glavo. V njem ni bilo trdne vere v Marijino pomoč. Sam

